

The first unit we assign instrumental performance studies presented works that reflect the latest in its various forms, schools, areas and specificity of different methods of playing the game on tools and more.

In the second block of the thesis devoted to the vocal performance, the analysis of which is the main purpose of our intelligence. Vocal performing (singing) as creativity is one of the oldest varieties of musical performance. This masterful voice transfer music content via articulatory – human vocal tract. The third unit – the thesis that explore regional specificity of musical performance. The analysis makes it possible to draw the following conclusions. First among art history dissertations (specialty 27.00.01 – theory and history of culture and 27.00.03 – Musical Art) on various aspects of musical performance, we can say quite a small amount of research devoted to the actual vocal performance.

Thirdly, the Ukrainian art- science frankly lacks substantial research devoted to pop performance: both instrumental and vocal, vocal and instrumental. However, vocal variety art performance today can be considered to be the most popular and one that is rapidly developing. The unique diversity, style and poetry in the future will determine its relevance in shaping the artistic tastes and priorities of consumers of cultural products, due to the particular creative reflection on the phenomenon in modern culture that mass. In addition, special attention should study the works of contemporary local pop singers and bands.

Thus contemporary vocal performing arts stage in the system, including national, can be considered one of the promising areas of national art history studies.

Key words: art, music performance, vocal performance, instrumental performance, pop performance.

УДК 008(477)

Вовкун Святослав Васильович
здобувач

ВНЕСОК П.О.КУЛІША У ДІЯЛЬНІСТЬ КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА

У статті на основі документальних джерел розглянуто діяльність П.Куліша як члена Кирило-Мефодіївського товариства. Доведено, що він активно впливав на розробку ідейних засад його програмних документів, був одним з ідеологів кирило-мефодіївців, прагнув спрямувати діяльність організації на більш активну роботу на користь не тільки України, а й всього слов'янського світу.

Ключові слова: Кирило-Мефодіївське товариство, українська прогресивна інтелігенція, скасування кріпосного права, проголошення республіки, громадське життя, освіта, політичний і культурний розвиток.

Як відомо, Кирило-Мефодіївське товариство виникло 1846 р. [1, 3-4] Воно об'єднало українську прогресивну інтелігенцію (викладачів університетів, учителів, службовців та студентів), яка, творчо застосовуючи ідеї представників попередніх поколінь визвольного руху, в другій половині 40-х років XIX ст. висловила протест проти самодержавно-кріпосницької системи, національного гніту; висунула вимогу скасування кріпосного права, проголошення республіки, залучення народних мас до активного громадського життя, створення для всіх народів умов для вільного політичного і культурного розвитку. За короткий період існування Кирило-Мефодіївського товариства (січень 1846 р. – березень 1847р.) його учасниками були підготовлені й схвалені; "Статут слов'янського товариства св. Кирила і Мефодія", програма "Книги буття українського народу", звернення "Брати Українці!" та "Брати Великоросіяни і Поляки!". Крім того, членами Товариства було написано чимало історичних праць, публіцистичних та художніх творів, зібрано і частково опубліковано низку народних пісень, переказів, легенд, етнографічних описів тощо. Критикуючи самодержавство та його феодально-кріпосницьку систему, члени Товариства висловили низку думок з приводу заміни цього устрою новим суспільством, в якому знайшли б щастя слов'янські народи.

Свій політичний протест проти самодержавства та кріпосництва кирило-мефодіївці намагалися обґрунтувати історичними фактами, спертися на досвід минувшини, взяти з неї те, що прислужилося б їм у боротьбі проти існуючої пригноблюючої системи [2, 3]. Саме тому політичні документи та історичні праці кирило-мефодіївців мали не тільки цінне наукове значення, а й гостре політичне спрямування. Вони були серйозною ідеологічною зброєю у боротьбі проти реакційної історіографії. Дослідження питання про ставлення членів Товариства до найважливіших проблем минулого та сучасного їм життя свідчить, що їхні погляди були важливою віхою у розвитку української демократичної історичної науки.

Слід зауважити, що ідейні засади та історичні погляди членів Товариства мали свої особливості й відмінності. Зокрема, багато політичних та історичних питань кирило-мефодіївці розуміли по-різному. Од-

нак поряд з питаннями, які їх роз'єднували, було більшість таких, що, власне, об'єднали їх в одній політичній організації: ненависть до самодержавства, кріпосництва, національного гніту, любов до свого народу, бажання бачити його щасливим. Ось чому до Товариства вступив революціонер-демократ Т.Шевченко і реформіст М.Костомаров, палкий прихильник революційних ідей Т.Шевченка М.Гулак і захисник мирних засобів боротьби П.Куліш, ворог усього деспотичного, несправедливого І.Посада і ліберал В.Белозерський, запальний борець проти соціального гніту О.Навроцький і нерішучий мрійник О.Маркович.

Негативне ставлення членів Товариства до соціального та національного гніту яскраво позначилося на характері оцінок багатьох історичних подій. Збіг цих оцінок дає можливість викласти зміст історичних поглядів кирило-мефодіївців не за окремими особами, а за основними проблемами, беручи до уваги, безперечно, не тільки більш-менш загальні, а й окремі погляди на те чи інше питання. Слід також наголосити, що вживаний у книзі термін "кирило-мефодіївці" не слід розуміти буквально, оскільки почасти мається на увазі певна група або й кілька осіб. В окремих випадках погляди двох-трьох, а іноді й одного з членів Товариства відповідають їхній загальній історичній концепції. Позаяк П.Куліш розглядається нами як член Кирило-Мефодіївського товариства, ідеологічні засади програмних документів цієї політичної організації переносяться її і розуміти буквально, оскільки почасти мається на увазі певна група або й кілька осіб. В окремих випадках погляди двох-трьох, а іноді й одного з членів Товариства відповідають їхній загальній історичній концепції. Позаяк П.Куліш розглядається нами як член Кирило-Мефодіївського товариства, ідеологічні зади програмних документів цієї політичної організації переносяться і на його світогляд.

Утім, перебування П.Куліша у Товаристві окремі дослідники ставлять під сумнів, тому ми вважаємо за необхідне зайвий раз спробувати внести ясність у цю проблему.

Інформуючи міністра освіти Росії графа С.Уварова, керівник третього відділу жандармів генерал О.Орлов 30 травня 1847 р. зауважував, що "художник Шевченко и бывший учитель 9-го класса Кулиш... вовсе не участвовали в украинско-словянском обществе, но были в коротких связях с учредителями общества.." [3, 75]. Ця думка жандармами повторюється і в іншому документі під назвою "Висновок III відділення про справу П.О.Куліша та встановлення таємного нагляду за його дружиною О.М.Куліш". Зокрема, тут підкреслюється, що П.Куліш нічого не знав про Кирило-Мефодіївське товариство й ніхто з учасників цієї організації "не засвідчив, що він брав участь у цьому товаристві" [3, 81]. Очевидно, саме ці та інші свідчення дали право деяким дослідникам не робити однозначних заяв про причетність П.Куліша до Кирило-Мефодіївського гурту. Та більш пильне дослідження цієї проблеми дає нам право стверджувати, що П.Куліш був повноцінним членом згаданої вище української таємної організації, за що й поніс урядове покарання.

У довідці для імператора, всупереч своїм попереднім твердженням, III відділ жандармів заявляє: "Что же касается до Кулиша, то не одни большие бумаги и письма, но даже краткие заметки, где он обозначал адреса или предметы для памяти, показывают, что он предан идее славянизма и находился в связях с людьми неблагонамеренными. Замечая, с кем надобно ему повидаться за границею, он отметил между другими Федора Чижова и в Париже известного польского выходца Мицкевича. Даже свою жену он любит особенно за то, что она по рождению и образу мыслей вполне малороссиянка и знает наизусть стихи Шевченки.

Наконец, в напечатанной книге Кулиша под заглавием "Повесть об Украине", пропущенной цензором Куторгою, находится много мест, показывающих, что он желал бы видеть другой порядок вещей в государстве.

Описывая с восторгом дух древнего казачества, песни малороссийские, в которых выражается любовь к вольности, он старается показать, что этот дух не простыл и доселе таится в малороссиянах; изображает распоряжения Петра Великого и преемников его, вводивших благоустройство в Украине, в виде страшных угнетений и подавления прав свободы. Замечательно еще, что на заглавном листе этой книги напечатано, что она составлена "для детей старшего возраста". Словом, книга эта сочинена Кулишом, видимо, вследствие правил устава славянского общества – приготавливать восстание славянских племен распространением просвещения и воспитанием детей.

Для окончательных улик не оказалось у Кулиша только кольца и образа во имя св. Кирилла и Мефодия.

Выписка из бумаг Кулиша и Белозерского представлена его и. в." [3, 340-341].

Відтак документи засвідчують, що П.Куліш не тільки був членом Товариства, а й активно впливав цього часу на життєву позицію його учасників. У листах до М.Костомарова, М.Гулака, В.Белозерського, О.Марковича та інших членів Кирило-Мефодіївського товариства він звертав увагу на необхідність підсилення їхньої творчої діяльності щодо вивчення історії України, її культури, захисту рідного слова тощо. Наприклад, у листах до М.Гулака 8 грудня 1845 р. та 4 березня 1846 р. іс-

торик радить йому переїхати до Петербурга. "Вы должны это сделать даже для пользы своей родины, ибо не добро вам быть единому посреди немец. В Петербурге так умеют ценить всякое достоинство, что вы везде найдете себе свободную дорогу и то, что вы можете сделать здесь, никогда не будет сделано в Дерпте. Здесь между Москвою и Петербургом решаются два великие современные вопроса, а Дерпт – сбоку припека. Когда приедете сюда, то сейчас увидите, как важно и для Украины, и для нас, друзей ваших, и для вас самих пребывание ваше в Петербурге. Немцы холодны к тому, от чего у нас, русских, головы трещат и сердца разрываются, и зачем же ехать в страну отвлеченных знаний вместо того, чтобы спешить принять участие в водовороте современной русской жизни? Многое вы здесь узнаете, о чем писать не подобает. Здесь вы можете достигнуть всех своих целей лучше, нежели в Дерпте, а между тем можете многое сделать для литературы украинской... Во мне вы найдете здесь самого преданного вам человека и, соединивши свои силы, мы с вами приведем в исполнение многое... Еще раз говорю: подумайте. Нужно вам сказать, что Василь Михайлович может быть также сюда переедет, а в Дерпте что вы найдете ему подобное? Не правда ли?" [3, 91].

З іншим членом Товариства Василем Михайловичем Белозерським вони були в родинному зв'язку. 1847 р. П.Куліш взяв його з собою за кордон для вивчення слов'янських мов та для налагодження стосунків з літераторами західноєвропейського слов'янського руху. Намісник царства польського І.Д.Паскевич у листі до шефа жандармів О.Орлова записав, що "с Кулишею приехали жена его и ее брат, кандидат Киевского университета Василий Белозерский. В паспорте Кулеши не сказано, что он следует с женою. В объяснении сего обстоятельства Кулеша показал, что он женился по выезде уже из Петербурга в Черниговской губ., что, получив надлежащее свидетельство о бракосочетании своем, жена его проехала по таковому через границу в Царство [Польское] и что с дороги он писал в С.Петербург о присылке для нее узаконенного паспорта.

Из истребованной от жени Кулеши метрической выписки о ее бракосочетании видно, что она дочь коллежского асессора Михаила Белозерского, Александра Белозерская, что брак совершен 24 января текущего года в с Оленовке, Борзенского уезда, Черниговской епархии и что, как явствует из надписей на таковой выписи, Александра Кулеша действительно по этому виду проехала через границу в Царство [Польское].

Прибывший с Кулишею брат жени его, студент Василий Белозерский, имеет билет от Борзенского земского суда, выданный 13 февраля сего года за № 984 на следование в Царство Польское и проживание здесь сроком по 1 января 1848 г. Он показал, что целью его поездки было желание сопровождать сестру в Варшаву.

Приказав варшавскому военному генерал-губернатору отправить немедленно Кулешу с отобранными у него бумагами и вещами, под караулом, в сопровождении самого благонадежного жандармского офицера, в III отделение с. е. и. в. Канцелярии" [3,12-13].

До цього додамо, що з паперів П. Куліша жандарми вилучили і програмні документи Товариства.

У листах до одного із засновників Товариства М.Костомарова П.Куліш 11 вересня 1846 р. писав, що він обурений фразою вченого, ніби "горькая, ничтожная судьба Украины происходит от ничтожества души народа" [3, 264-265]. Він навіював М.Костомарову, що ця фраза є "кацапським каменем", який боляче б'є тих, хто любить свій народ і працює для його освіти. У цьому ж листі П.Куліш виклав концепцію майбутнього розвитку України, в якій виписана необхідність активної боротьби за народну освіченість, збереження рідної мови, шанобливого ставлення до вітчизняних надбань культури та духовних цінностей. Висловлені також думки про роль вождів і народних мас в історії [3, 364-265].

Про свою причетність до Товариства П.Куліш у автобіографічній праці "Жизнь Кулиша" розповідає: "Ще будучи у Києві, звів він до купи скількох приятелів; в цій-то невеличкій громаді зародилась перша думка – видавання книжок, потрібних до самопізнання українського і споруди простолюдних шкіл по панських добрах. Думка була нахилити до сього деяких панів-гуманістів і тим положити основу народній освіті на Україні. Частенько писав Куліш із столиці до Білозерського, то до Костомарова, то до інших, підтримуючи їхній дух. А вони не такі були козаки, щоб їх треба було з боку підпирати. Вони осадили межі себе й Шевченка, здержуючи його завзяте бурлацтво. Раз-пораз вони сходились і вели широкі розмови про всю Слов'янщину. Оттоді ж то Шевченко понаписував високі свої твори: "До мертвих і живих", "Шафарикові" та ін.

Що вони проміж собою науковим способом говорили, то він вивідав поетичними образами, і з одного цього розумно – яким високим духом Київська громадка українська дихала. Обняла вона своєю думкою увесь мир слов'янський і глибоко зрозуміла, що дух українського люду більш, ніж який інший, здолає той мир у одно живе тіло стулити. Віра Христова й історія слов'ян була їм світом і теплом до великого подвигу. Святе письмо всі вони добре знали й великою шанобою почитували. І стали вони твердо на такій думці, що не на дипломатію треба слов'янам уповати; що до цього діла

треба нових людей і сили нової, а тією силою повинна бути чистота серця, праведна освіта, свобода простого люду й християнська самопожертва. Щоб же всьому мирові було розумно, що тут Україна поставлена альфою й омегою, признали вони своїми патронами слов'янських апостолів Кирила й Мефодія й назвали свою громаду Кирило-Мефодіївським братством. Найвиразнішим параграфом уставу цього братства було приречено – тільки тих приймати до себе, хто був знайомий з непорочною життя й праведної освіти. Другим знов параграфом застережено, – щоб у цьому ділі ніколи тим робом не ходжено, як у єзуїтів, що для своєї мети байдуже їм було про способи. Найкращим способом ширити свою проповідь уважали вони усне й печатне слово й добру науку дівчат, як матірок і сестер тих діятелів, що мали колись вирости серед стуманілого люду й холодного, лінивого панства. Тим то вони постановили піклуватись, щоб на Україні постало якнайбільш письменного й тямущого жіноцтва. Не в централізовану державу заміряли вони скупити всі слов'янські народи, а в вільний союз під протекторатом російського імператора. А як імперія його доти не згідна була б притулити до себе слов'янської федерації, доки не очистилась би ганьби кріпацтва, то установлено було – помалу підготовляти й панів і уряд до зрозуміння цієї спасенної громадської потреби за поміччю науки й намови, а простий люд – до нової кращої долі – за поміччю шкіл" [5, 26-27].

Словом, ці та інші факти свідчать, що П.Куліш був добре обізнаний з ідеологією Товариства, його керівниками та членами. Тогочасні його погляди, співзвучність їх з ідеалами програмних документів Товариства засвідчують, що в організації він був не рядовим членом, а, як заявляв на слідстві кирило-мефодіївець Г.Андрузький, представником українських інтересів і "крім Малоросії нічого знати не хотів" [3, 504].

П. Куліш на слідстві, та й пізніше, з властивою йому непослідовністю в одному випадку стверджував, що він був "членом того братства" [4], й що ця громада мала намір "скупити всі слов'янські народи у вільний союз під протекторатом російського імператора" [5, 27], в іншому – свою причетність до таємної політичної організації заперечував, посилаючись на те, що кирило-мефодіївці з міркувань збереження його для України до свого "братства не зазивали" [5, 28].

В "Історичному оповіданні" 1882 р. дослідник знову стверджує, що його та Т.Шевченка до Товариства не прийнято, оскільки "ми й самі по собі працювали для слов'янської та української свободи..., а на випадок гемонського гоніння до нас ніхто не причепився б. Се була ведмежа послуга. Дружне благородство погубило обох нас" [5, 59]. Такі непевні, заплутані Кулішеві свідчення інколи лягали в основу досліджень багатьох біографів П.Куліша та літературознавців.

Отже, проведене дослідження свідчить, що П.Куліш був не тільки членом Товариства, а й впливав на розробку ідейних засад його програмних документів, був одним із ідеологів кирило-мефодіївців, прагнув спрямувати діяльність організації на більш активну роботу на користь не тільки України, а й всього слов'янського світу.

Література

1. Гончарук П. С. Історичні погляди кирило-мефодіївців / Гончарук П. С. – К., 2002.
2. Гончарук П. С. Історичні погляди П. О. Куліша / Гончарук П. С. // Вісник Київ. ін-ту "Слов'янський університет". – К., 2001. – Вип. 11.
3. Кирило-Мефодіївське товариство: В 3 т. – К., 1990. – Т. 1. – С. 76, 155-169, 170-171; Т.2. – С.66-69, 80-81, 90, 128-129.
4. Куліш П. О. Кирило-Мефодіївське братство в Києві 1843-1847 рр. Роз'яснення П. Куліша, члена того братства / Куліш П. О. // Діло. – 1880. – № 47, 49, 50, 53, 54.
5. Куліш П. О. Спогади про Тараса Шевченка / Куліш П. О. – Х.-К., 1930. – 90 с.

References

1. Honcharuk P. S. Istorychni pohliady kyrylo-mefodiivtsiv / Honcharuk P. S. – K., 2002.
2. Honcharuk P. S. Istorychni pohliady P. O. Kulisha / Honcharuk P. S. // Visnyk Kyiv. in-tu "Slovianskyi universytet". – K., 2001. – Vyp. 11.
3. Kyrylo-Mefodiivske tovarystvo: V 3 t. – K., 1990. – T. 1. – S. 76, 155-169, 170-171; T.2. – S.66-69, 80-81, 90, 128-129.
4. Kulish P. O. Kyrylo-Mefodiivske bratstvo v Kyievi 1843-1847 rr. Roziasnennia P. Kulisha, chlena toho bratstva / Kulish P. O. // Dilo. – 1880. – # 47, 49, 50, 53, 54.
5. Kulish P. O. Spohady pro Tarasa Shevchenka / Kulish P. O. – Kh.-K., 1930. – 90 s.

Вовкун С. В. Вклад П.А. Куліша в діяльність Кирило-Мефодієвського товариства

В статтю на основі документальних джерел досліджено діяльність П.Куліша як члена Кирило-Мефодієвського общества. Доказано, що он активно впливав на розробку ідейних основ його програмних